

Den Haag

ADVIEZEN – Welstands- en Monumentencommissie 2

Gemeente Den Haag, 11 oktober 2023

Locatie:

Spui C01.09

Aanwezig:

Margien Oepts

Plv. voorzitter

Frederik Pöll

Lid

Joris Molenaar

Lid

Secretaris:

Kirsten van der Plas (agendapunten 1, 3, 6, 8)

Shabnam Esmailzadeh (agendapunten 2, 4, 5, 7, 9)

A. HAMERSTUKKEN

De commissie is akkoord gegaan met de adviezen uit de ter plekke voorgelegde hamerstukkenlijst(en):

Hamerstukkenlijst A voor vaststelling op 11 oktober 2023

B. INGEKOMEN BOUWPLANNEN

De commissie heeft over onderstaande plannen geadviseerd. De adviezen zijn ter plekke vastgesteld.

1 Anna Paulownastraat 36D

Wcie 20231011/202223429

Bouwen/Cultuurhistorie (beginselaanvraag): het vergroten van de woning Anna Paulownastraat 36D door het maken van een dakopbouw.

Akkoord

Het beginselplan is getoetst aan de Welstandsnota en beoordeeld in het kader van de dubbelbestemming 'Waarde-Cultuurhistorie'.

Het onderhavige pand betreft een naoorlogse invulling. In deze wijk is op veel plekken sprake van vernieuwingen of aangepaste architectuur die in schaal, structuur en/ of materiaalgebruik een afwijkend beeld laten zien maar zich toch zorgvuldig weten te hechten binnen de context. De commissie benadrukt dat het onderhavige pand hier een mooi voorbeeld van is en de voorgestelde toevoeging om die reden gerechtvaardigd is. Dit is geen precedent voor de nog gaven neo-renaissance panden in deze wijk.

Hoewel van recenter datum sluit het onderhavige pand zorgvuldig aan op de karakteristiek van de gevelwand met een gedrukte begane grond, een beletage, afnemende bouwhoogtes en een attiek daarboven. Het nabijgelegen Anna Paulownaplein is waardevol als open plein in een verder sterk verdichte woonwijk. Vanuit dit plein gezien en in relatie tot de directe belendingen is de bestaande hoogte van de doorlopende kroonlijst binnen de gevelwand een belangrijke drager. Behoud hiervan is essentieel. Eerder heeft de commissie geoordeeld dat het voorstel zich onvoldoende hecht binnen de cultuur- en architectuurhistorische waarden van het beschermde stadsgezicht. Wel heeft zij ingestemd met het voorstel het pand met een schilddak te beëindigen; een schilddak voegt zich op een natuurlijke wijze binnen het bestaande kappenlandschap. Zij beoordeelde de verhoudingen en de hiërarchie binnen het gevelontwerp echter als onevenwichtig en heeft daarbij benadrukt dat de hechting met de bestaande gevelwand in eclectische architectuur met neoclassicistische motieven van belang is.

De commissie beoordeelt het toegevoegde volume nu als voldoende in balans in relatie tot de bestaande gevel. Het voorstel hecht zich in voldoende mate aan de bestaande architectuur. De toepassing van dakvensters in plaats van de eerder getekende dakkapellen ter plaatse van het voorschild draagt hier positief aan bij. De open-

dichtverhouding en vormgeving van de achtergevel is zorgvuldig in relatie tot de onderliggende bestaande architectuur.

Voor de uitwerking van beginselplan naar bouwplan vraagt de commissie aandacht voor het volgende:

- De toevoeging van dakkapellen in de zijdakvlakken is voorstelbaar, echter de commissie beoordeelt de nu voorgestelde dakkapellen als te fors. Zij vraagt om deze in maat terug te brengen of om twee compacte dakkapellen op voldoende afstand van de voorgevel te ontwerpen;
- De zijgevel is in dit geval geen wachtgevel en verdient een hoogwaardige afwerking. De commissie vraagt dan ook om het metselwerk uit de voorgevel de hoek om te zetten;
- De commissie vraagt aandacht voor een zorgvuldig afgewogen toepassing van kleuren en materialen evenals een detaillering afgestemd op de bestaande architectuur van het pand.

2 Bilderdijkstraat 2A

Wcie 20231011/202314023

Bouwen: het veranderen en vergroten van de woning Bilderdijkstraat 2A door het maken van 2 extra bouwlagen ten behoeve van 2 extra woningen en het wijzigen van de voorgevel.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

Eerder kon de commissie zich een volledig nieuw pand met deze hoofdopzet op deze locatie voorstellen, maar stemde niet in met de architectonische uitwerking. Zij constateert dat een groot deel van de eerdere bezwaren op een zorgvuldige manier is aangepast, maar niet op alle punten.

De commissie merkt op dat twee verschillende tinten grijs zijn gekozen voor de kozijnen en de lijsten in de gevel. Zij vraagt om de kroon- en cordonlijst lichter te maken conform de kleur van de kozijnen. Tevens vraagt zij de profilering van de bestaande cordonlijsten na te meten en de details van de nieuwe cordonlijsten hierop aan te passen.

De commissie ziet een statige integraal ontworpen entree beter passend in dit straatbeeld. Een blank gelakte voordeur met zijpaneel en geïntegreerde deurbel en brievenbus, echter zonder sluitstijl en kleurverschil, zijn voorstelbaar. Bij een volgende behandeling ziet zij graag een horizontaal detail over de deur aangeleverd en de kleur- en materialenstaat aangevuld met de specificatie van het toe te passen houtsoort.

Tenslotte vraagt de commissie de kozijnen in de gevelaanzichten af te stemmen op de details.

3 Harstenhoekplein 9A

Wcie 20231011/202226409

Bouwen: het renoveren van de kantoor- en techniekruimten van de tramremise Harstenhoekplein 9A, het gedeeltelijk vernieuwen van de tramstallingsruimte, het plaatsen van een reclame-uiting, erfafscheidingen, fietsenstalling en rookruimte en het gedeeltelijk verbouwen van de woning Harstenhoekweg 54 en het vergroten van het bestaande onderstation.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota .

Eerder beoordeelde de commissie de destijds voorgestelde wijzigingen aan de tramremise in hoofdopzet als voorstelbaar. Er is een goede relatie met het naastgelegen Skotel blok. De voorgestelde opzet is logisch en functioneel. Zij heeft waardering voor de reconstructie van de remisegevel (straatgevel Harstenhoekweg). Op onderdelen van de terreininrichting en wijzigingen aan verschillende gebouwdelen, kon de commissie echter nog niet instemmen met het ontwerp. Hoewel in het voorliggende aangepaste ontwerp stappen zijn gezet, kan de commissie er nog niet mee instemmen.

Gevels:

De overheaddeuren in de voorgevel mogen meer spreken. Het grijs in combinatie met de equitone beplating levert een vlak en vrij somber beeld op. De commissie stemde eerder in met de reconstructie van de remisegevel aan de straatzijde, zij pleit voor de toepassing van zo transparant mogelijk glas in de nieuwe geveldelen.

Bijgebouwen:

De vervanging van de kozijnen van hout naar aluminium is voorstelbaar in de utilitaire delen van de remise. De commissie vraagt om de indeling van het oorspronkelijke raam toe te passen met bij oorspronkelijke schuiframen een verspringing van de glaslijn ter plaatse van de wisseldorpel. Ook voor het woonhuis pleit de commissie voor een schuifraam-profilering bij voorkeur in een houtdetailering gezien de nog oorspronkelijke staat van de vensters. Aan de Harstenhoekweg levert de toepassing van vlakke aluminium profielen een te vlak beeld op. Voor een weloverwogen beoordeling van de kleuren vraagt de commissie om een samenhangende visie op het kleurenpalet vanuit de historische en de moderne gebouwdelen. Zij beoordeelt de voorgestelde Reynaers-profilering als passend voor de utilitaire delen, maar twijfelt aan de witte kleurstelling. De commissie constateert dat de vluchttrap is verplaatst naar de andere zijde van het gebouw, vlak bij de woningen op het achtererfgebied, en beoordeelt dit als positief.

Details:

De commissie vraagt om een consequente en zorgvuldige detaillering en toepassing van materialen en kleuren, steeds afgestemd op de architectuur van het specifieke pand. De nu voorgestelde kleurstelling is te eenduidig toegepast en doet hierdoor geen recht aan de eigenheid van de verschillende gebouwdelen. De commissie vraagt aandacht voor de kleurstelling van de buitenzonwering. De zonwering dient bovendien zorgvuldig gerelateerd te worden aan de bestaande architectuur en geïntegreerd binnen de negge van de kozijnen.

Terreininrichting:

De commissie heeft waardering voor de aandacht die aan de terreininrichting is besteed maar ziet meer kansen voor vergroening. Zij pleit voor een meer klimaat adaptieve benadering zoals bijvoorbeeld het vergroenen van de platte daken daar waar mogelijk.

De commissie constateert dat de remise vanaf de Harstenhoekweg goed zichtbaar is vanuit het straatbeeld. De inritsituatie en speedgate bij de dienstwoning staat te ver af van de in deze straat kenmerkende woonsfeer. De commissie ziet het huidige voorstel als een verbetering maar vraagt toch om deze woonsfeer in de vorm van een voortuin met tuinhek voor de dienstwoning door te trekken tot aan de trafo, de voorgestelde speedgate levert niet het gewenste vriendelijk en gehechte beeld op richting de stad.

4 Jurriaan Kokstraat 280

Wcie 20231011/202321098

Bouwen: het veranderen en vergroten van het kantoor Jurriaan Kokstraat 280 door het maken van 2 extra bouwlagen ten behoeve van 1 woning, het slopen en vervangen van de voorgevel op de 1e verdieping en het plaatsen van een nieuwe pui op de begane grond.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

Het onderhavige pand maakt onderdeel uit van een architectonische eenheid bestaande uit een rechthoekig en een halfrond deel. Het bestaande tweelaagse pand bevindt zich tussen de drielaagse woningen aan de straat en een vierlaagse kopgebouw op de hoek. Het hoogteverschil en de setback op deze plaats geven lucht in het straatbeeld en dragen bij aan de definitie van de zelfstandige kop in het bouwblok. Het zicht op de ramen in de kop en de schoorsteen spelen hierbij een belangrijke rol. Deze voor de buurt karakteristieke opzet is ook aan de overzijde van de straat gespiegeld herhaald en opnieuw in de Keizerstraat. Bij het tegenoverliggende pand is echter vanuit het bestemmingsplan geen opbouw mogelijk. Naast het voorliggende pand, namelijk op nr. 274 is reeds een dakopbouw vergund.

In het voorliggende plan is de opbouw in setback uitgelijnd met de setback van het kopgebouw en in hoogte met de opbouw van de burens op nr. 274. Dit voorstel overtuigt niet. De setback is minder terugliggend dan in de bestaande situatie en in combinatie met een tweelaagse dakopbouw in lijn met naastgelegen opbouwen slijbt de straatwand dicht. Een gevelindeling gelijk aan de (oorspronkelijke indeling van de) in de rooilijn gelegen gevels acht de commissie niet vanzelfsprekend. Het oorspronkelijke beeld met een inham op deze plek, voor lucht en geleiding van het blok, dient behouden te blijven.

Om tot een weloverwogen voorstel te komen, vraagt de commissie nader onderzoek te doen, rekening houdend met de context, inclusief de bovengenoemde punten en de belendingen. Opbouw mogelijkheden met setbacks en hoogteverschillen zijn voorstelbaar, mits deze als tussenlid herkenbaar is. Het zijraam en de schoorsteen in het zicht dienen gehandhaafd te blijven. De commissie vraagt tevens om de pui met voordeur op de begane grond te spiegelen, conform het beeld van de oorspronkelijke entree.

De commissie verwacht een goed onderbouwd en overtuigend voorstel, uitgebeeld met belendingen en ook in driedimensionale impressies.

Aangezien de hoofopzet en architectonische uitwerking van de dakopbouw wijzigd heeft de commissie de detaillering niet meegenomen in de beoordeling.

5 Statenlaan 36A en 36B

Wcie 20231011/202320007

Bouwen/Cultuurhistorie: het vergroten van de woningen Statenlaan 36A en 36B door het uitbreiden aan de achterzijde.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota en beoordeeld in het kader van de dubbelbestemming 'Waarde-Cultuurhistorie'.

De commissie heeft het plan nu ook getoetst aan de cultuurhistorische waarde van het beschermde stadsgezicht en oordeelt dat het volledig opvullen van de achterzijde de cultuurhistorische waarde van het stadsgezicht te veel aantast.

De bestaande bebouwingstructuur met een regelmatig verspringingspatroon op de verdieping aan de achterzijde van de straat dient gerespecteerd te worden. De voorgestelde hoofdopzet met een vlakke achterzijde, waarbij de gehele woningbeuk tot de bovenste verdieping wordt uitgebreid is niet voorstelbaar. Omwille hiervan vraagt de commissie om de uitbreiding alleen over het smalle travee tot het bestaande dak te maken en de brede travee een verdieping lager te maken dan het bestaande dak.

De bestaande karakteristieke kozijnen en de nieuwe voorgestelde kozijnen voor de uitbreiding wijken te veel af van elkaar. De commissie pleit voor een samenhangend beeld en vraagt de nieuwe kozijnen af te stemmen op de bestaande kozijnen. De details en de kleur- en materiaalspecificaties zijn nog te summier en dienen aangevuld te worden, inclusief de maatvoering van de details.

6 Stationsweg 143b

Wcie 20231011/202321829

Bouwen: het realiseren van een extra bouwlaag ten behoeve van een woning op de bovenwoning Stationsweg 143b.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

Hoewel de commissie zich een dakopbouw op het onderhavige pand kan voorstellen en de keuze voor een schildtypologie onderschrijft kan zij niet instemmen met het ontwerp. De commissie kan zich op dit pand een eigenstandige kap, ontwikkelt vanuit de goot, voorstellen zodat het pand als zelfstandig pand afleesbaar blijft binnen de bestaande gevelwand. Het recent gerealiseerde schild op het pand aan de Stationsweg 139 kan

inspiratie bieden in vorm, materiaal en kleur. Het schild verdraagt geen dakkapellen in het voordakvlak, dakvensters zijn voorstelbaar.

Gezien bovenstaande opmerkingen is de detaillering, materialisering en kleurkeuze bij deze behandeling niet nader beoordeeld. De commissie vraagt de tekeningen aan te vullen met de belendingen en duidelijke maatvoering. Tevens vraagt zij om de (illegale) bestaande reclame-uiting van de tekening te halen.

7 Valkenboslaan 136

Wcie 20231011/202318457

Bouwen: het vergroten van de woning Valkenboslaan 136 door het maken van een dakopbouw.

Niet akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

De commissie reageert positief op de hoofdopzet van de symmetrische kap en het herstel van de gemetselde bovenrand. De kap past goed in het totaalbeeld met belendingen en hoektorens. Echter over de architectonische uitwerking heeft zij nog enkele opmerkingen.

Voor een evenwichtige hiërarchie in de kap stelt de commissie voor om de dakkapellen en dakramen in verhouding te ontwerpen. De voorgestelde dakkapellen zijn te hoog en dienen conform de linker dakkapel van de burens op nr. 142 gemaakt te worden en de dakramen dienen vervolgens kleiner te zijn dan de aangepaste dakkapellen. Het dakraam dient vlak opgenomen te worden in het dakvlak. De commissie vraagt om een detail van het dakraam met specificaties (type en kleur) en een horizontaal detail over de zijwang van de dakkapel toe te voegen aan de set.

Het dakranddetail dient aangepast te worden conform het gevelaanzicht, waarbij de herstellende opgemetselde dakrand de uitgetimmerde dakrand vervangt. De commissie vraagt tevens om de bestaande kozijn op te nemen in het detail.

Het toepassen van een daktrim is niet passend bij de architectuur van dit pand; een zinken kraal met kraallat conform de burens acht zij wel voorstelbaar.

Tenslotte vraagt de commissie om de kleur- en materialenspecificaties, het tekenwerk, de tekstuele toelichtingen goed te doorlopen, aan te vullen en aan te passen, de maatvoering (ook in de details) compleet te maken en de bestaande situatie conform de werkelijkheid te tekenen. De twee type bakstenen van de herstellende gevelbeëindiging dienen gespecificeerd te zijn (stenen, voegwerk, afdekker) en bemonsterd te zijn met foto's in relatie tot de bestaande gevelstenen.

8 Van Boetzelaerlaan 306

Wcie 20231011/202323456

Bouwen/Cultuurhistorie (beginselaanvraag): het vergroten van de woning Van Boetzelaerlaan 306 door het maken van een dakopbouw.

Niet akkoord

Het beginselplan is getoetst aan de Welstandsnota en beoordeeld in het kader van de dubbelbestemming 'Waarde-Cultuurhistorie'.

De commissie acht een vergroting van het pand in de vorm van een extra bouwlaag niet denkbaar.

Het onderhavige bestaande pand betreft een karakteristiek pand en maakt deel uit van een relatief zuiver, hoogwaardig en samenhangend architectonisch ensemble. Kenmerk voor dit blok in Amsterdamse School architectuur is dat het bouwblok het plastische ontwerp is, het bouwblok is "af". De voorgestelde toevoeging leidt niet tot behoud of versterking van de cultuurhistorische waarden van het rijks beschermd stadsgezicht maar doet hier afbreuk aan.

9 Veenkade 17

Wcie 20231011/202321226

Bouwen: het veranderen van de winkel Veenkade 17 door het wijzigen van de gevel.

Akkoord

Het bouwplan is getoetst aan de Welstandsnota.

In het voorliggende voorstel zijn de eerdergenoemde bezwaren op een zorgvuldige manier aangepast. Daarmee is het plan passend binnen dit gemeentelijk beschermd stadsgezicht.

De commissie vraagt om de tekst "penanten natuursteen in lavriciet" op pagina 3 en 4 van het document weg te laten. Dit materiaal is namelijk komen te vervallen.

Margien Oepts

Plv. voorzitter Welstands- en Monumentencommissie